Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Nader rapport wijziging Coördinatiewet uitzonderingstoestanden

Datum
17 juni 2026

Onze referentie
7706728

Bijlagen
4

1. Aanleiding

De Afdeling advisering van de Raad van State adviseerde over het wetsvoorstel om de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden te wijzigen. Daar moet een nader rapport op volgen. Dat is klaar en het wetsvoorstel kan na akkoord van de MR worden ingediend.

2. Geadviseerd besluit

Uiterlijk 25 juni 2026 (voor agendering op MR 3 juli 2026) akkoord gaan met:

- het nader rapport, het gewijzigde wetsvoorstel en de gewijzigde memorie van toelichting (bijlagen);
- mandaat voor eventuele ambtelijke aanpassingen van ondergeschikte aard;
- agendering voor de MR en ondertekening van het MR-formulier, na akkoord van de MP als formeel eerste ondertekenaar;
- verzending aan de Koning ter indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer, na machtiging van de MR.

3. Kernpunten

Noodrecht komt in vier vormen: a) afkondiging van de algemene of b) beperkte noodtoestand in buitengewone omstandigheden, waarna specifieke bepalingen in werking kunnen worden gesteld (en de Staten-Generaal in verenigde vergadering beslissen over voortduring van de noodtoestand); c) separate toepassing van noodbepalingen in buitengewone omstandigheden (waarna een wetsvoorstel volgt); en: d) bepalingen die al gelden voor noodsituaties (bijv. een kernramp), los van inwerkingstelling (zogenoemd vormvrij noodrecht).
De noodtoestand is voor het laatst in 1939 afgekondigd. Separaat toepassen gebeurde met de oliecrisis, corona-avondklok en gemeentelijke Oekraïneopvang.

De noodtoestanden staan in de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden (Cwu). Daarover gaat het voorstel: a) de beperkte noodtoestand verdwijnt; b) er komt de mogelijkheid van één koninklijk besluit voor gelijktijdige afkondiging van de noodtoestand en voor inwerkingstelling van concrete bepalingen; c) de noodtoestand kan tot Europees of (delen van) Caribisch Nederland worden beperkt.

De Raad van State heeft een aantal bezwaren en adviseert het voorstel niet in te dienen, tenzij het is aangepast. Daarom moet het nader rapport worden geagendeerd voor de MR. Het betreft:

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Datum
17 juni 2026

Onze referentie
7706728

1) Nu aandacht hebben voor coherentie en consistentie van het complexe staatsnoodrechtstelsel, met name wanneer een bevoegdheid separaat wordt toegepast dan wel vormvrij geldt zonder inwerkingstelling.

U onderkent de coherentie, consistentie en complexiteit in het nader rapport (§ 3). Het kabinet omarmt de huidige separatetoepassingsprocedure, net als de Raad van State (goede balans slagvaardigheid/parlementaire betrokkenheid). Waar wenselijk en nodig moeten afstemming of harmonisatie van procedures in sectorwetten inderdaad worden beoordeeld. Dat gebeurt niet met dit voorstel, dat over de noodtoestand gaat en niet over separate toepassing. In het belang van inhoudelijke coherentie en consistentie en om ook inhoudelijke wijzigingen te kunnen overwegen, komt het aan de orde bij komende herzieningen van sectorwetten onder verantwoordelijkheid van de vakbewindspersoon (in uw geval betreft dat onder andere: de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag en de Wet verplaatsing bevolking). Dit voorkomt ook verdere vertraging van dit voorstel. Coherente benadering wordt geborgd via interdepartementale ambtelijke voorbereiding, uw coördinerende rol en de MR. In de toelichting (§ 2.2) geeft u conform kabinetsbeleid uit 2022 (29668, nr. 69) de randvoorwaarden weer wanneer in de wet hoort te worden gekozen voor separate toepassing (inwerkingstelling). Samengevat: bij algemene, onbepaalde, open toepassingscriteria; bij specifieke bevoegdheden die ernstige gevolgen hebben voor burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties of medeoverheden; of: als de democratische legitimiteit niet is gewaarborgd op een ander (decentraal) niveau.

2) Verduidelijken dat het schrappen van de beperkte noodtoestand niet tot gevolg mag hebben dat buitengewone omstandigheden eerder worden aangepakt via separate toepassing, als de situatie zich er niet voor leent.

Dit voert u door in § 3.1 van de toelichting. Door het wegvallen van de tussenoptie wordt de afweging tussen de noodtoestand en separate toepassing eenvoudiger. U benadrukt uiterste terughoudendheid met staatsnoodrecht. De drempel voor de noodtoestand verandert niet. Separate toepassing is er voor buitengewone omstandigheden die niet zo ernstig zijn dat zij tot de noodtoestand hoeven te leiden, maar wel van dien aard zijn dat over een of meerdere noodbepalingen moet worden beschikt. Gaat het verder, dan kan de noodtoestand aan de orde zijn.

3) Wetstechnische verwijzingen verbeteren in de lijst met mogelijk in werking te stellen noodbepalingen en zien of modernisering nodig is.

U herstelt de twee verkeerde verwijzingen die de Raad van State signaleerde. Meer zijn er niet gevonden. Ook voegt u twee omissies toe uit de Opiumwet en de Mediawet BES. Bij de modernisering van sectorwetten wordt meegenomen of het wenselijk is noodbepalingen tevens op te nemen in de bijlage bij de Cwu.

Ten slotte voert u taalkundige en redactionele wijzigingen door en herstelt u enkele omissies (zie het slot van het nader rapport voor de details).

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Datum
17 juni 2026

Onze referentie
7706728

4. Toelichting

4.1. Politieke context
Een motie-Van Dam c.s. (2020) verzocht de regering het staatsnoodrecht bij de tijd te brengen (35526, nr. 42). De modernisering is desgevraagd aangekondigd (2022) aan beide Kamers (29668, nr. 67, en C). Terughoudendheid met inzet van staatsnoodrecht volgt o.a. uit een door MJenV Yeşilgöz-Zegerius omarmde motie-Stoffer (36081, nr. 11). Eind 2025 ging het in een commissiedebat in de Tweede Kamer over de beladenheid van staatsnoodrecht, o.a. met de voorgenomen separate toepassing van de bepaling uit de Vreemdelingenwet 2000 door het kabinet-Schoof. Kamerleden en SJenV Rutte benadrukten in dat debat ook het belang van (tempo met) de herziening van staatsnoodrecht (29362, nr. 396).

4.2. Financiële overwegingen
De voorgestelde wijzigingen hebben geen financiële gevolgen.

4.3. Krachtenveld
U bent niet alleen verantwoordelijk voor JenV-noodbepalingen, maar ook stelselverantwoordelijk voor het staatsnoodrecht. Hierbij hoort dit wetsvoorstel. Het is een (van de) eerste voorstel(len) in de modernisering van het staatsnoodrecht. MP is formeel eerste ondertekenaar; AZ is ambtelijk akkoord. Er is een interdepartementale werkgroep modernisering staatsnoodrecht. Een concept is aan haar voorgelegd en inbreng is verwerkt. De wetgevingstoets van DWJZ/JZW op het nader rapport is akkoord.

4.4. Implementatie
Doel is agendering voor de MR van 3 of 10 juli 2026 en indiening medio juli. De Tweede Kamer zal dan in de eerste procedurevergadering na het reces het vervolg bepalen (naar verwachting een datum voor inbreng voor het verslag in het vroege najaar).

4.5. Ontwikkelingen hiervoor
SJenV Coenradie stemde in met aanhangigmaking van het wetsvoorstel (DJ 5836245). Zij heeft het met machtiging van de MR van 20 december 2024 laten aanbieden voor advisering door de Raad van State. Het advies dateert van 9 april 2025. U stemde in (DJ 7515543) met de door de MR van 29 mei 2026 geaccordeerde voortgangsbrief aan de Tweede Kamer, waarin u schrijft dat de regering het voorstel rond de zomer verwacht in te dienen (29668, nr. 74).

Terzijde is van belang dat u – in vervolg op een toezegging van SJenV Rutte aan de Tweede Kamer – op 18 mei 2026 voorlichting heeft gevraagd aan de Raad van State over de invulling van het begrip "buitengewone omstandigheden" in het kader van waarborgen rondom het inzetten van het staatsnoodrecht" (DJ 7289969 en 7289015).

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
De persoonsgegevens van de betrokken ambtenaar in de kantlijn zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.